7. O‘QUV DASTURI HAQIDA MA’LUMOT

O‘quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2022 yil “29” “08” dagi “1”-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
“Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrasi mudiri, dotsent p.f.n., I.Aslonov ____________ (imzo)
Tuzuvchi: H.Akramov ____________ (imzo) “Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrasi katta o‘qituvchisi.
Taqrizchilar: Rahimov N.Sh. ____________ (imzo) Alisher Navoiy nomidagi TashDO‘TAU “Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrasi dotsent v.b., f.f.Phd., K.K.Kalanov ____________ (imzo) O‘zMU “Sotsiologiya” kafedrasi mudiri, professor, s.f.n.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI

TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor ________ Sh. Sirojiddinov
2022-yil ________ -avgust

“IJTIMOIY ANTROPOLOGIYA”

fanining o‘quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	310 000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta’lim mutaxassisligi:	60311000 – Sotsiologiya

Toshkent-2022

Fan/modul kodi 302IA 1 5		Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili o'zbek				Ishlab chiqilgan o'quv yili 2022/2023		
Semestr	Har bir semestrdagi fan/modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
				Jami:	ma'ruza	seminar	amaliy	laboratoriya		
1	**Ijtimoiy antropologiya**	5	4	**60**	30	30	0	0	**90**	**150**
	Jami:	**5**	**4**	**60**	**30**	**30**	**0**	**0**	**90**	**150**

1. FANNING MAZMUNI

Mazkur fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda ijtimoiy antropologiyaning evolyutsiyasi jarayonida tarixiy qonuniyatlardan sotsial qonuniyatlariga o'tish jarayonlarini kuzatish jihatlariga doir bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fanning vazifasi – ijtimoiy antropologiyaning obyekti, predmeti, asosiy tushuncha va kategoriyalarining mohiyatini tushuntirish, fanning rivojlanishiga tabiiy va sotsial omillarning ta'siri darajasini, madaniyatlararo o'zaro munosabatlarni sotsiologik baholashni o'rgatish, ijtimoiy antropologiya shakllarining lokal va global xususiyatlarini aniqlashni o'rgatish, sotsiomadaniyatning ijtimoiy muhit bilan munosabatlari qonuniyatlari va mexanizmlarini shakllantirish orqali kishilarning sotsiomadaniy muhitdagi o'rni va ahamiyatini, mohiyati va mazumunini ochib berish orqali talabalarga jamiyatda bo'layotgan sotsial jarayon, hodisalarni ilmiy tahlil etish zaruriyatini singdirishdir.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

•"Ijtimoiy antropologiya" fanining ob'ekti va predmeti; ijtimoiy antropologiyaning mustaqil fan sifatida shakllanishi jarayoni; gumanitar bilim tizimidagi ijtimoiy antropologiyaning o'rni; ijtimoiy antropologiya doirasida madaniyatni strukturaviy o'rganish spesifikasini; ijtimoiy antropologiyaning tamoyillari va asoslarining jamiyat rivojiga ta'siri haqida *tasavvur va bilimga ega bo'lishi*;

•Psixosotsial, strukturaviy va kompleks yo'naltirilgan sotsial xizmatni ta'minlashning sotsioinjenerlik va sotsial-texnologik amaliyotlarini shakllantirish va samarali qo'llash uchun o'z mamlakati etnomadaniy rivojining o'ziga xos jihatlarini qo'llashga layoqatli bo'lish; ijtimoiy hayot madaniyatining, mavaffaqiyat qozonish, turli milliy-etnik va jins-yosh, shuningdek, ijtimoiy-sinfiy guruhlarning o'ziga xos xususiyatlarini tadqiq etish qobiliyatiga ega bo'lish;

•sotsiomadaniy makonni, turli ijtimoiy guruh vakillarining ijtimoiy muvaffaqiyatini ta'minlash infratuzilmasining xususiyatlarini tahlil etish qobiliyatiga ega bo'lish; milliy-madaniy makonda turli milliy, jinsiy, yosh bilan bog'liq guruhlarning o'ziga xos yashash xususiyatlarini e'tiborga olish va tahlil etish, ulardan ilmiy xulosalar chiqarish va yangi sotsiologik konsepsiyalarni yarata olish *malakasiga ega bo'lishi kerak.*

•

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;

- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
-

4. TALABALAR KREDITLARNI OLISH TARTIBI

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish;

Talaba bilimini baholash kredit-modul tizimiga muvofiq ishlab chiqilgan Nizom asosida amalga oshiriladi. Oraliq va yakuniy nazorat turlari, shakllari va soniga keyingi semestrlar davomida kafedra yig'ilishi qarorlariga asosan o'zgartirish kiritish huquqi beriladi. Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muyyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi

Nazorat turi	OB	YB
Nazorat shakli	Test*	Yozma*

Oraliq baholash: fanning ma'ruza va seminar mashg'ulotlari qismiga tegishli teng yarmi o'tib bo'lingandan so'ng OB olinadi. Bunda o'tilgan mavzularga doir 30 tadan test savollari variantlari tarqatiladi.

*Izoh. Test variantlari javoblari quyidagi mezon bo'yicha baholanadi:
0-16 tagacha to'g'ri javob – **"2" (qoniqarsiz)**;
17-21 tagacha to'g'ri javob – **"3" (qoniqarli)**;
22-25 tagacha to'g'ri javob – **"4" (yaxshi)**;
26-30 tagacha to'g'ri javob – **"5" (a'lo).**

Yakuniy baholash o'tilgan barcha mavzular bo'yicha tuzilgan variantlar asosida o'tkaziladi. Bunda har bir talabaga semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha 3 tadan nazariy yozma savol variantlari tarqatiladi. Talaba yozgan javobining har biridan maksimal 5 baho to'plash imkoniyatiga ega. Umumiy baho o'rtacha arifmetika asosida chiqariladi.

*Izoh. Yakuniy nazoratdagi har bir savol va topshiriqlar quyidagi baholash mezonlari bo'yicha baholanadi:

Talabalar bilimini baholash mezonlari

a) **"5" (a'lo)** baho uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- Xulosa va qaror qabul qilish;
- Ijodiy fikrlay olish;
- Mustaqil mushohada yurita olish;
- Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
- Mohiyatini tushunish;
- Bilish, aytib berish;
- Tasavvurga ega bo'lish;

b) **"4" (yaxshi)** baho uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- Mustaqil mushohada yurita olish;
- Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
- Mohiyatini tushunish;
- Bilish, aytib berish;
- Tasavvurga ega bo'lish;

v) **"3" (qoniqarli)** baho uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- Mohiyatini tushunish;
- Bilish, aytib berish;

- Tasavvurga ega bo‘lish;

g) talabaning bilim darajasi **“2” (qoniqarsiz)** deb quyidagi hollarda baholanadi:
- Aniq tasavvurga ega bo‘lmaslik;
- Javoblarda xatoliklarga yo‘l qo‘yilganlik;
- Bilmaslik.

Izoh: Nazorat turlari, shakllari va soniga keyingi semestrlar davomida kafedra yig‘ilishi qarorlariga asosan o‘zgartirish kiritish huquqi beriladi.
Nazoratlarning o‘tkazilishi muddatlari muyyan o‘quv yilida tasdiqlangan o‘quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

5. O‘QUV MASHG‘ULOTLARI VA MUSTAQIL TA’LIM QISMI
1-SEMESTR

1. **Ma’ruza mashg‘ulotlari:**

№	Ma’ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so‘zlar)	Soatlar hajmi
1	1-mavzu: Ijtimoiy (Madaniy) antropologiya fanining obyekti, predmeti, maqsad va vazifalari	Ijtimoiy antropologiya predmetining shakllanish tarixi. Ijtimoiy antropologiya fanining vazifasi, nazariy va amaliy asosi. Ijtimoiy (madaniy) antropologiyaning obyekti bo‘lgan insonlar guruhlarining o‘zaro yaqin turmush tarzi, ma’lum xududda birgalikda hayot kechirishi, yagona siyosiy tizimga mansubligi, umumiy 2madaniyati, tili va x.k.lar birlashtirilishi batafsil bayon etiladi.	2
2	2-mavzu: Ijtimoiy antropologiyaning fanlar tizimidagi o‘rni	Madaniy antropologiyaning madaniyatlarning ma’lum tarixiy davrdagi xolati, ijtimoiy tashkilotlar kelib chiqishi (genezisi), tuzilishi (morfologiyasi) va taraqqiyotining dinamikasi va xilma-xilligini tadqiq etiladi.	2
3	3-mavzu: Antropologiyaning yo‘nalishlari	Antropologiya yo‘nalishlari. Arxeologik antropologiya, biologik yoki jismoniy antropologiya, psixologik va lingvistik antropologiya. Insonlarning tarixiy taraqqiyot davomida fe’l-atvorlari, madaniyatini saqlanib qolgan va arxeologik qazishmalar natijasida topilgan madaniy buyumlar o‘rganilishi, insonni vaqt va makon izmida o‘rganish: evolyutsiya, irsiyat, insonning takomillashuvi hamda rivojlanib borishi muammolari.	2
4	4-mavzu: Etnos va antropogenez	Etnos va etniklik muammosining zamonaviy fandagi talqini, etnos strukturasi (tuzilmasi). Antropogenez – insoniyat o‘tmishiga nazar. Antropogenez multidissiplinar fan sifatida. Gominid triadasi.	2
5	5-mavzu: Inson sivilizatsiyasi va globallashuv	Inson sivilizatsiyasi. Inson evolyutsiyasida mehnatning ahamiyati. Sivilizatsiyaning ijtimoiy madaniy oqibatlari. Agressivlik. Hozirgi zamon nizo va urush muammolari.	2
6	6-mavzu: Insonning irqiy xilma-xilligi	Biologik antropologiya. Inson biologiyasidagi umumiylik va o‘ziga xosliklar. Irq va irqchilik, irqlarning vujudga kelishi, tashqi jismoniy belgilar xususiyatlar. Irqlikga oid nazariyalar, ularning noilmiyligi, irqchilikning zamonaviy ko‘rinishlari. Irqiy munosabatlar muammosini mafkuralashtirilishi uchun ijtimoiy javoblar (kolonializm va shovinizm; segregatsiya, kundalik diskriminatsiya, amerikacha irqchilik).	2
7	7-mavzu: Insoniyatning konstitutsiyaviy jihatdan xilma-xilligi	«Konstitutsiya» tushunchasi. Inson konstitutsiyasining morfologik, funksional, psixofiziologik, genetik jihatlari. Konstitutsiyaning psixologik jihatlari. Inson huquqlari uchun kurash, demokratlashtirish, siyosiy odob va insoniyatni irqchilikdan halos etishning boshqa yo‘nalishlari. Umumiy konstitutsiya. Xususiy konstitutsiya.	2
8	8-mavzu: Yoshga oid antropologiya	Insonning morfologik va sotsial-tarixiy evolyutsiyasi haqidagi zamonaviy tasavvurlar. Yoshga oid antropologiya masalalari. Insonniyat rang-barangligi omillari. Zamonaviy odamning ekologik rang-barangligi (moslashuv tiplari).	2
9	9-mavzu: Zamonaviy antropologiyada madaniyat shakllanishi konsepsiyalari	Kretsionistik va naturalistik konsepsiya. V.I. Vernadskiyning kosmologik nazariyasi. Z.Freydning psixoanalitik nazariyasi. Mehnat va mehnat qurollari nazariyalari. Madaniyat shakllanishining biosotsial gipotezasi. Mutatsiya jarayonlari. Olovni insonga bo‘y sindirilishi.	2
10	10-mavzu: O‘zlikni anglash va milliy munosabatlar	Avlodlararo vorisiylikni ta’minlashda madaniyatning roli (tajribani uzatish, ramziy dunyo mazmunini belgilash va tashkil etish mexanizmlari). Madaniyatdagi inson obrazi tarbiya jarayonining dominantasi sifatida (Yevropa madaniyati misolida). Etiket tizimlari. Shaxsning axloqiy ijtimoiylashuvi darajalariga oid Kolberg chizmasi. Madaniy muhitni o‘zlashtirishda yosh bolalik, o‘smirlik va yoshlik bosqichlarining o‘ziga xos xususiyatlari. Marginal shaxs, uning tavsifi, rivojlanish variantlari.	2
11	11-mavzu: Zamonaviy oila va qarindoshlik	Psixologik antropologiya. Etnik mentalitet va stereotiplar. Oila, nikoh va gender munosabatlari. Oila va nikoh turlari, jinslar orasida mehnat taqsimoti, ularning insoniyat taraxiy taraqqiyoti davomida o‘zgarib borishi. Poligamiya, poliandriya, ekzogamiya, insest, nikohning zamonaviy turlari. Zamonaviy oila: ijtimoiy, madaniy va ekzistensional funksiyalar. Nikoh qoidalari. Nikoh va ajralishlar. Oilaning tipik bo‘lmagan shakllari. Urug‘ va fratriya. Tarixiy istiqbolda qarindosh-urug‘chilik. Emansipatsiya ziddiyatlari. Jahondagi feministik harakatlar.	2
12	12-mavzu: Madaniy taraqqiyot antropologiyasi va turmush tarzi	Madaniyat: madaniy taraqkiyot va turmush tarzi, madaniyat tushunchasi, uning turlari. “Madaniyat” tushunchasining tarkibi: urf-odatlar, rasm-rusumlar,steriotiplar, marosimlar, ularning san’at va adabiyotda aks etishi.O‘zaro madaniy ta’sir, globallashuv jarayonida madaniy taraqqiyotdagi transformatsiya masalari. Massmediya, zamonaviy ahborot vositalari xalqlarning turmush tarziga o‘tkazayotgan ijobiy va salbiy ta’siri. “Akkulturatsiya”, “g‘arblashtirish”, “etnotsid”, tabiiy va majburiy assimilyatsiya, uyg‘unlashuv va postmodern tushunchalari.	2

13	13-mavzu: Ijtimoiy antropologiyani va insonning ekologik o'zgarishlar	"Inson-tabiat" tizim munosabatlari Insoniyatning moslashuvi. Atrof muhit tushunchasi. Iqlimiy o'zgarishlarning insoniyatga ta'siri. Biogeotsenoz. Ekotizim.	2
14	14-mavzu. Kundalik hayot antropologiyasi	«Kundalik hayot» tushunchasi. Kundalik mantiqi. Kundalik hayotning sotsial fenomonologik talqini (Alfred Shyuts). Kundalik konsepsiyasi. (A.Xeller). Ijtimoiy antropologiyada avlodlar almashinuvi. Avlodlar almashinuvi sotsiomadaniy jarayon sifatida. Avlodlar tarixi ijtimoiy antropologiyaning zamonaviy muammosi sifatida. I.Goffman, Ortega-I-Gasset, T.Shaninlar "avlod" to'g'risida. Kundalik hayot tajriba olami sifatida, uning asosiy xarakteristikalari. Sotsiomadaniy tajribaning kodifikatsiyasi. Kundalik hayot semiotikasi, uning tarixiy evolyutsiyasi (yozuv ixtiro qilinganiga qadar, yozuv va axborot davrlari arxitekturasi, o'lchamlar sohasi, oriyentir vositalari, nishonlari va taxminlari, musiqa va tasviriy san'ati, xoreografiyasi).	2
15	15-mavzu: Sotsioantropologik usullar	Sotsioantropologik usullar. Ijtimoiy-antropologik tadqiqotlar. Funksional usullar. Sharhlovchi usullar. Turmush tarzini tahlil qilish. Etnografik tavsif. Etnografik tasnifning tuzilish usullari. Qiyosiy tadqiqotlar.	2
		Jami:	**30 s.**

2. Seminar mashg'ulotlar

Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Ma'ruza mashg'ulotlarida olgan bilim va ko'nikmalarni mustahkamlaydilar hamda yanada boyitadilar. Bunga jamoa bo'lib mashq qilish yo'li bilan va mustaqil ishlash yo'li bilan erishiladi. Mustaqil ishlashda darsliklarni, o'quv qo'llanmalarni, uslubiy qo'llanmalarni, tarqatma va ko'rgazmali ashyolarni ahamiyati kattadir. Seminar mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem. guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tiladi, "Keys-stadi" texnologiyasi ishlatiladi, keyslar mazmuni o'qituvchi tomonidan belgilanadi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimedia qurilmalari yordamida uzatiladi.

№	Seminar mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	1-mavzu: Ijtimoiy (Madaniy) antropologiya fanining obyekti, predmeti, maqsad va vazifalari	Ijtimoiy antropologiya predmetining shakllanish tarixi. Ijtimoiy antropologiya fanining vazifasi, nazariy va amaliy asosi. Ijtimoiy (madaniy) antropologiyaning obyekti bo'lgan insonlar guruhlarining o'zaro yaqin turmush tarzi, ma'lum xududda birgalikda hayot kechirishi, yagona siyosiy tizimga mansubligi, umumiy 2madaniyati, tili va x.k.lar birlashtirilishi batafsil bayon etiladi.	2
2	2-mavzu: Ijtimoiy antropologiyaning fanlar tizimidagi o'rni	Madaniy antropologiyaning madaniyatlarning ma'lum tarixiy davrdagi xolati, ijtimoiy tashkilotlar kelib chiqishi (genezisi), tuzilishi (morfologiyasi) va taraqqiyotining dinamikasi va xilma-xilligini tadqiq etiladi.	2
3	3-mavzu: Antropologiyaning yo'nalishlari	Antropologiya yo'nalishlari. Arxeologik antropologiya, biologik yoki jismoniy antropologiya, psixologik va lingvistik antropologiya. Insonlarning	2

		tarixiy taraqqiyot davomida fe'l-atvorlari, madaniyatini saqlanib qolgan va arxeologik qazishmalar natijasida topilgan madaniy buyumlar o'rganilishi, insonni vaqt va makon iznida o'rganish: evolyutsiya, irsiyat, insonning takomillashuvi hamda rivojlanib borishi muammolari.	
4	4-mavzu: Etnos va antropogenez	Etnos va etniklik muammosining zamonaviy fandagi talqini. etnos strukturasi (tuzilmasi). Antropogenez – insoniyat o'tmishiga nazar. Antropogenez multidissiplinar fan sifatida. Gominid triadasi.	2
5	5-mavzu. Inson sivilizatsiyasi va globallashuv	Inson sivilizatsiyasi. Inson evolyutsiyasida mehnatning ahamiyati. Sivilizatsiyaning ijtimoiy madaniy oqibatlari. Agressivlik. Hozirgi zamon nizo va urush muammolari.	2
6	6-mavzu: Insonning irqiy xilma-xilligi	Biologik antropologiya. Inson biologiyasidagi umumiylik va o'ziga xosliklar. Irq va irqchilik, irqlarning vujudga kelishi, tashqi jismoniy belgilar xususiyatlar. Irqlikga oid nazariyalar, ularning noilmiyligi, irqchilikning zamonaviy ko'rinishlari. Irqiy munosabatlar muammosini mafkuralashtirilishi uchun ijtimoiy javoblar (kolonializm va shovinizm; segregatsiya, kundalik diskriminatsiya, amerikacha irqchilik).	2
7	7-mavzu: Insoniyatning konstitutsiyaviy jihatdan xilma-xilligi	«Konstitutsiya» tushunchasi. Inson konstitutsiyasining morfologik, funksional, psixofiziologik, genetik jihatlari. Konstitutsiyaning psixologik jihatlari. Inson huquqlari uchun kurash, demokratlashtirish, siyosiy odob va insoniyatni irqchilikdan halos etishning boshqa yo'nalishlari. Umumiy konstitutsiya. Xususiy konstitutsiya.	2
8	8-mavzu: Yoshga oid antropologiya	Insonning morfologik va sotsial-tarixiy evolyutsiyasi haqidagi zamonaviy tasavvurlar. Yoshga oid antropologiya masalalari. Insonniyat rang-barangligi omillari. Zamonaviy odamning ekologik rang-barangligi (moslashuv tiplari).	2
9	9-mavzu: Zamonaviy antropologiyada madaniyat shakllanishi konsepsiyalari	Kretsionistik va naturalistik konsepsiya. V.I. Vernadskiyning kosmologik nazariyasi. Z.Freydning psixoanalitik nazariyasi. Mehnat va mehnat qurollari nazariyalari. Madaniyat shakllanishining biosotsial gipotezasi. Mutatsiya jarayonlari. Olovni insonga bo'y sindirilishi.	2
10	10-mavzu: O'zlikni anglash va milliy munosabatlar	Avlodlararo vorisiylikni ta'minlashda madaniyatning roli (tajribani uzatish, ramziy dunyo mazmunini belgilash va tashkil etish mexanizmlari). Madaniyatdagi inson obrazi tarbiya jarayonining dominantasi sifatida (Yevropa madaniyati misolida). Etiket tizimlari. Shaxsning axloqiy ijtimoiylashuvi darajalariga oid Kolberg chizmasi. Madaniy muhitni o'zlashtirishda yosh bolalik, o'smirlik va yoshlik bosqichlarining o'ziga xos xususiyatlari. Marginal shaxs, uning tavsifi, rivojlanish variantlari.	2
11	11-mavzu: Zamonaviy oila va qarindoshlik	Psixologik antropologiya. Etnik mentalitet va stereotiplar. Oila, nikoh va gender munosabatlari. Oila va nikoh turlari, jinslar orasida mehnat taqsimoti, ularning insoniyat taraxiy taraqqiyoti davomida o'zgarib borishi.	2

		Poligamiya, poliandriya, ekzogamiya, insest, nikohning zamonaviy turlari. Zamonaviy oila: ijtimoiy, madaniy va ekzistensional funksiyalar. Nikoh qoidalari. Nikoh va ajralishlar. Oilaning tipik bo'lmagan shakllari. Urug' va fratriya. Tarixiy istiqbolda qarindosh-urug'chilik. Emansipatsiya ziddiyatlari. Jahondagi feministik harakatlar.	
12	12-mavzu: Madaniy taraqqiyot antropologiyasi va turmush tarzi	Madaniyat: madaniy taraqkiyot va turmush tarzi, madaniyat tushunchasi, uning turlari. "Madaniyat" tushunchasining tarkibi: urf-odatlar, rasm-rusumlar,steriotiplar, marosimlar, ularning san'at va adabiyotda aks etishi. O'zaro madaniy ta'sir, globallashuv jarayonida madaniy taraqqiyotdagi transformatsiya masalari. Massmediya, zamonaviy ahborot vositalari xalqlarning turmush tarziga o'tkazayotgan ijobiy va salbiy ta'siri. "Akkulturatsiya", "g'arblashtirish", "etnotsid", tabiiy va majburiy assimilyatsiya, uyg'unlashuv va postmodern tushunchalari.	2
13	13-mavzu: Ijtimoiy antropologiyani va insonning ekologik o'zgarishlar	"Inson-tabiat" tizim munosabatlari Insoniyatning moslashuvi. Atrof muhit tushunchasi. Iqlimiy o'zgarishlarning insoniyatga ta'siri. Biogeotsenoz. Ekotizim.	2
14	14-mavzu: Kundalik hayot antropologiyasi	«Kundalik hayot» tushunchasi. Kundalik mantiqi. Kundalik hayotning sotsial fenomonologik talqini (Alfred Shyuts). Kundalik konsepsiyasi. (A.Xeller). Ijtimoiy antropologiyada avlodlar almashinuvi. Avlodlar almashinuvi sotsiomadaniy jarayon sifatida. Avlodlar tarixi ijtimoiy antropologiyaning zamonaviy muammosi sifatida. I.Goffman, Ortega-I-Gasset, T.Shaninlar "avlod" to'g'risida. Kundalik hayot tajriba olami sifatida, uning asosiy xarakteristikalari. Sotsiomadaniy tajribaning kodifikatsiyasi. Kundalik hayot semiotikasi, uning tarixiy evolyutsiyasi (yozuv ixtiro qilinganiga qadar, yozuv va axborot davrlari arxitekturasi, o'lchamlar sohasi, oriyentir vositalari, nishonlari va taxminlari, musiqa va tasviriy san'ati, xoreografiyasi).	2
15	15-mavzu: Sotsioantropologik usullar	Sotsioantropologik usullar. Ijtimoiy-antropologik tadqiqotlar. Funksional usullar. Sharhlovchi usullar. Turmush tarzini tahlil qilish. Etnografik tavsif. Etnografik tasnifning tuzilish usullari. Qiyosiy tadqiqotlar.	2
		Jami:	**30 s.**

3. Mustaqil ta'lim ishlari

«Ijtimoiy antropologiya» fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlardan va internet saytlaridan foydalanib, quyidagi mavzular bo'yicha referat, ilmiy doklad va prezentatsiyalar tayyorlaydilar. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uni taqdimoti tashkil qilinadi.

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	F.Teylor va Dj. Freyzerning din antropologiyasi nazariyalari va ularning umumiy tavsifi	ma'ruza	Evolyutsionizm, diffutsionizm, funksionalizm, shaxs va madaniyat, strukturalizm	6
2	Zamonaviy jamiyatda ijtimoiy meyorlar, an'analar, urf-odatlar va modalar ta'sirining o'ziga xosligi	seminar	Ijtimoiy meyor turlari: madaniy meyorlar, huquqiy meyorlar, siyosiy meyorlar. Zamonaviy jamiyat qonunlari. Zamonaviy jamiyatda inson va guruh munosabatlari	6
3	«Kundalik hayot» tushunchasi, strukturasi	ma'ruza	Kundalik hayot, tiriklik va hayotlilik olami, mehnat faoliyati, posmodemik kundalik hayot, bo'sh vaqtini to'g'ri tashkil etish	6
4	Madaniyat milliy o'zlikni anglashning shakllantiruvchi vositasi sifatida	seminar	Moddiy va ma'naviy madaniyat, submadaniyat, elitar madaniyat, ommaviy madaniyat madaniyat evolyutsiyasi, sivilizatsiya madaniyatning tavsifi	6
5	Milliy mentalitet va stereotiplar. Sotsial xarakter (E.Fromm, D.Rismen, K.Yung) nazariyalari	ma'ruza	Milliy mintalitet xususiyatlari. Milliy steriotiplar: madaniyat, qadriyat va millat xarakterlari. E.Fromm, D.Rismen, K.Yung nazariyalari.	6
6	Ijtimoiy antropologiya va globalizatsiya	seminar	Globallashuv, Ommaviy madaniyat, o'zaro madaniy ta'sir, xippi, subyektizm.	6
7	Kretsionistik va naturalistik konsepsiya	ma'ruza	Evolyutsionizm, diffutsionizm, funksionalizm, shaxs va madaniyat, strukturalizm. Bu bo'limning asosini nazariyalar mazmunini tughinish deb tushunsak o'rinli bo'ladi. Nazariya - faktlaming hususiyatini tabiiy yoki ijtimoiy hodisa bilan bog'langanlik qonuniyatlarini aniqlashtiruvchi o'zaro bog'liq gipotezalar yig'indisidir. Shuni ham ta'kidlash lozimki, davr talabi bttan "ustuvor" va "tafakkur maktabi" bo'lgan xulosalami qabul qilish lozim. Quyida biz antropologiyaga oid nazariyalarning yuzaga kelishi, ulami tushunish va tushuntishlardagi yutuq va kamchiliklarini qisqacha muhokama qilaifiz.	6
8	V.I.Vernadskiyning kosmologik nazariyasi	seminar	V.I.Vernadskiyning kosmologik nazariyasi: Vernadskiy ta'limotining asosiy qoidalari "Biosfera", "Hayotiy hudud", "Biosfera va kosmik" asarlarida bayon etilgan. Olim biosfera chegaralarini, shu jumladan butun gidrosferani okean tubi, er yuzi (litosferaning yuqori qatlami) va atmosferaning bir qismi bilan birga	6

			troposferaga belgiladi. Biosfera ajralmas tizimdir. Agar uning elementlaridan biri o'lsa, unda biosfera konvertlari qulab tushadi.	
9	Mehnat va mehnat qurollari nazariyalari	ma'ruza	Sotsiogenez, mehnat taqsimoti, antrobiologiyaviy instinkt, faoliyat. tabu, davrlashtirish, jamoatchilik, demokratiya	6
10	Avlodlararo vorisiylikni ta'minlashda madaniyatning roli	seminar	Madaniyatning assimilyatsiyasining avlodlararo vorisiylik jarayoniga ta'siri. Madaniy normalar. Avlodlararo vorisiyligi. Biologik evolyutsiya, etnik mansublik, irqiy mansublik, antropogenez, millat, xomosapins (Homo Sapiens), paleolit davri	6
11	Madaniyatdagi inson obrazi tarbiya jarayonining dominanti sifatida	ma'ruza	Madaniyat insonning unikal darajadagi erishgan yutug'i hisoblanadi. Bu insoniylikning belgilaridan biri hisoblanadi. Insoniyat bo'lmasa madaniyat ham bo'lmaydi, insoniylikni darajasi esa madaniyat darajasi bilan ham o'lchaniladi. Inson madaniy olamda tug'uladi va unda tarbiya topadi. Olamdagi boshqa jonzodlar hayvonot olamida yashaydi. Inson qaysi jamiyatda dunyoga kelsa, o'sha jamiyatdagi madaniy olamda dunyoga kelgan hisoblanadi. Har biawnson qandaydir madaniyatni - vakili hisoblanadi. Madaniyat insoni boshqa hayvonot dunyosidan ajratib turuvchi o'ziga xos sifatlardan biri hisoblanadi.	6
12	Etiket tizimlari	seminar	Etiketni bir joyda qotib qolgan deb tushunish kerak emas: etiket madaniyati jamiyat bilan birga rivojlanib boradi. Hozirgi zamon jamiyatida etiket ijtimoiy xayotning borishi va demokratik jarayonlarni aks ettiradi, yanada erkin va tabiiy bo'lib boradi. Hozirgi vaqtda etiket barcha insonlarga nisbatan e'tiborli va hamjihat bolish ma'nosiga ega bolib bormoqda. Etiketning oltin qoidasi.	6
13	Shaxsning axloqiy ijtimoiylashuvi darajalariga oid Kolberg chizmasi	ma'ruza	Madaniyatdagi inson obrazi tarbiya jarayonining dominantasi sifatida (Yevropa madaniyati misolida). Etiket tizimlari. Shaxsning axloqiy ijtimoiylashuvi darajalariga oid Kolberg chizmasi. Madaniy muhitni o'zlashtirishda yosh bolalik, o'smirlik va yoshlik bosqichlarining o'ziga xos xususiyatlari.	6
14	Psixologik antropologiya	seminar	Psixologik antropologiya ning fanlararo kichik sohasi hisoblanadi antropologiyaning o'zaro ta'sirini o'rganadigan madaniy va aqliy jarayonlar. Ushbu kichik maydon	6

			odamlarning rivojlanishi va rivojlanish yo'llariga e'tibor qaratishga intiladi ma'lum bir madaniy guruh ichida - o'z tarixi, tili, amaliyoti va kontseptual toifalari bilan – inson jarayonlarini shakllantiradi bilish, hissiyot, idrok, motivatsiya va ruhiy salomatlik.	
15	Etnik mentalitet va stereotiplar	seminar	Bugungi kunda samarali millatlararo muloqot xalqlar o'rtasida tinchlik va hamkorlikka erishishda muhim rol o'ynaydi. Milliy stereotiplar xalqning millat sifatida asriy madaniy g'oyalari (autostereotiplari va boshqa xalqlar (heterostereotiplar). Stereotiplarning etnozlarini o'rganish - turli davlatlar o'rtasidagi foydali o'zaro munosabatlar uchun xususiyatlarni, odatlarni, madaniyatni o'rganishga yordam beradi.	6
			Jami:	**90 s.**

6. O'QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar:

1. Kalanov K., Sabirova U. Ijtimoiy antropologiya / o'quv qo'llanma. – T., 2019.
2. Antropologiya [Elektronniy resurs]: uchebnoe posobie / G.B. Xasanova. - 6-ye izd., ster. - M.: KNORUS, 2015.
3. Klod Levi-Stros. Strukturnaya antropologiya. – Moskva: Eksmo-Press, 2017.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
2. Antropologiya. Uchebnik dlya vuzov V. M. Xaritonov, A. P.Ojigova, Ye. Z.Godina. - Vlados, 2004.
3. Stolyarenko V.E. «Antropologiya – sistemnaya nauka o cheloveke: uchebnoe posobie dlya studentov VUZov». – 2oe izd. – Rostov – na – Donu: Feniks, 2004 – 384s.
4. Brisina T.N. Sotsialnaya antropologiya: metodicheskie materialы i rekomendatsii k seminarskim zanyatiyam dlya studentov gumanitarnыx spesialnostey / Ulyanovsk : UrGTU, 2014.

Internet saytla:

1. http://antropogenez.ru/books/
2. http://antropolog.ru/news/
3. http://www.rusanthropology.ru/index.php?go=Pages&id=40&in=cat
4. http://xammer.nm.ru/soc/index.htm
5. http://socioworld.narod.ru
6. http://www.soc.pu.ru:8101/publications/vestnik
7. http://www.nir.ru/socio/scipubl/socjour.htm
8. http://www.nir.ru/socio/scipubl/nauchn.htm